

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini,
ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris**

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Accvsatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

2 **A**CTVS moralis est bonus : vel malus principaliter, ex obiecto, & fine, aut ex circumstantijs: secundum Th. prima secundum q. 18. ar. 2. Et obiectum, finitque ad speciem moris actus determinat. ex Th. 4. sen. d. 38. q. 2. a. 2. q. 1. 2.

ACCUSATIO.

1 **A**CCUSATIO contra reum ad vindictam, à canone est instituta: secundum Th. 4. sent. 4.1. q. 5. q. 1. 2. & ne habens culpam, quasi innocens sustineatur. ibi d. 35. a. 3. Et exerceri debet ad punitionem, propter bonum conservandum, quo remoto, iustitia destrueretur, sicq. ut ceteri quiete vivant, vel propter suum interesse, fieri debet, aliàs peccatum incurritur. Thom. ibi.

2 **I**n criminibus, tribus modis procedi potest, scilicet inquisitione, quam precedere debet clamorosa insinuatione, quæ accusationis locum tenet, accusatione, quæ debet precedere inscriptio, denunciatione, quam debet precedere fraternæ correptionis: secundum Tho. q. 11. a. 13. & de accus. c. quali. & quand. el. 1. Vide ibi Pan.

3 **A**CCUSATIO proprie sumpta, differt à denunciatione, quia in accusatione attenditur criminis punitione, in denunciatione vero fratris emendatio. Th. secunda secundum q. 67. a. 3. ad. 2. 68. a. 1. Differt secundò, quia accusationem non debet de necessitate precedere secreta admonitio, sicut in denunciatione, iuxta præceptum evangelicum, quando scilicet de peccantis emenda agitur: secundum Th. ver. q. 3. a. 2. ad. 3. Differt tertio, quia accusatio fit in scriptis: ut dictum est. & 24. q. 8. c. accusatorum. Quarto, quia accusator obligat se ad probandum: secundum Tho. secunda secundum q. 68. ar. 2. ad. 3. non autem denunciator. Quintò, accusator obligat se ad penam talionis (id est, similem, vel talem) ibi. ar. 4. non autem denunciator. Et nota, quod inscriptio ad penam talionis est necessaria: secundum Io. gl. c. inscriptio. 4. q. 4. Et licet non fiat talis inscriptio, tamen deficiens in probatione, debet penam talionis puniri: secundum Ac-

cur. & Bartol. l. 2. C. de instru. & hæc est communior opinio, quam sequitur etiam Ioan. And. hic, dicit Speculator posse tolerari, quod talis inscriptio non fiat.

4 **C**ONSUEVITUDO per quam penam talionis est abolita, valet: secundum Felin. in c. super his. de accus. col. 3. in princ. quia propter antiquum rigorem ab accusatione multi retrahebantur. Et Tho. secunda secundum q. 68. a. vlti. ad. 1. dicit, quod accusans ex iusto errore, & deficiens, non punitur penam talionis.

5 **N**VLIVS debet accusare nisi de re certa: unde non potest intervenire facti ignorantia. Tho. ibi. a. 3. ad. 1. Vide in c. qualiter & quand. el. 2. eod. tit. & Pan. in vlt. not. debet etiam accusatio viva voce exprimi, & præsentate accusato. c. præscripta. 2. q. fi.

6 **A**CCUSARE tenetur quis alterius crimen, quod vergit in multitudinis corruptionem corporalem, vel spirituales, dummodò sufficienter possit probare, quod ad accusatoris officium pertinet: secundum Tho. secunda secundum q. 68. a. 1. quamvis Canonistæ oppositum teneant, secundum Glos. in c. quapropter. 2. q. 2. & peccant non accusando, vel non denunciando, propter bonum publicum, quod anteponi debet malo particulari, quod ex accusatione sequitur. Secus autem quando non potest probare, quia nullus tenetur ad id, quod debito modo non potest perficere, secundum Tho. ibi supra. Qui autem dicunt quod non tenetur, debent intelligi in foro exteriori, secus in confessione, secundum quam à Deo puniuntur.

7 **Q**UOD si tale habetur in secreto? Respondeo, quod si sit in secreto per confessionem sacramentalem, nullo modo debet revelari, quia hoc scit non ut homo, sed ut Dei minister, & maius est vinculum sacramenti, quam cuiuslibet hominis. Si vero aliter, tunc vel hoc vergit in periculum corporale, vel spirituale multitudinis, vel in grave damnum alicuius personæ: &

sunt tenetur propalare, vel testifican-
do, vel denunciando. Non enim po-
nitur contra hoc debitum obligari per
secretum commissum. Si verò sint ta-
lia, quæ prodere non tenetur, & habet
in secreto, non debet prodere, etiā pre-
lato præcipiente: quia servare fidem est
de iure naturali, contra quod nihil
ab homine potest præcipi. Hæc ex
Tho. secunda secunda. q. 70. a. 1. &
Pan. c. qualiter & quand. cl. 1. de acc.
Idem de religioso, cui præcipitur ut
revellet huiusmodi secreta, quæ mani-
festare non tenetur: peccaret enim fran-
gendo fidem, &c. Thom. quol. 1. a. 15.
Intellige non teneri quando non po-
test probare, nec præcessit infamia,
vel huiusmodi. Nec obstat si iuravit
dicere veritatem, quia iuramentum
intelligitur salva conscientia, & se-
cundum formam iuris. Eodem mo-
do dic secundum prædictam disti-
ctionem, si iuravit non manifestare,
debet intelligi iuramentum salva iu-
sticia infra, iuramentum. §. 17. In-
quisitio §. 8.

² In privato crimine non admitti-
tur ad accusationem regulariter, nisi
ille cuius interest: ut videtur velle glo.
ff. de priua. delict. l. fin. nisi sit tale deli-
ctum, ex quo poena pecuniaria fisco
applicanda imponi debeat, tunc qui-
libet de populo ad accusandum pro
illa poena admittitur, secundum Bar.
tol. in ru. de po. ac. quamvis Bal. con-
trarium teneat. C. de fur. l. adversus.

³ In crimine publico, quilibet, qui
non prohibetur specialiter lege, aut
statuto, aut conditione, admittitur ad
accusandum. Qui autem prohibean-
tur, habes de accu. in multis c. & 3. q.
4. & 5. per totum.

¹⁰ Clericus tamē ad publicam
vindictam accusare non debet, etiā si
poena sanguinis non venit imponen-
da, facit. c. sicut sacerdotes. 2. q. 7. quia
huiusmodi odiosis, non debet se im-
miscere, secundum Pa. in c. cum P. de
acc. sed si prosequitur iniuriam suam,
potest, etiam si venit sanguinis poe-
na imponenda, secundum Pan. ubi su-
pra dummodo protestetur, quod non

intendit accusare, ut poena impona-
tur. Textus est clarus in c. prælatis de
homi. l. 6.

¹¹ Accusans aliquē, & imponēs
ei falsū aliquod crimen, quod est calū-
niari, peccat mortaliter, agens contra
iustitiam, in re magni ponderis, tene-
turque satisfacere. Intellige, quando
ex malitia in falsam prorumpit accu-
sationem, & non ex animi leuitate,
vel iusto errore. ex Thom. secunda se-
cunda. q. 58. ar. 3.

¹² Peccator reus dās aliquid accu-
satori: ut a iusta accusatione desistat,
etiā si esset dāsatus ad mortem, quia
inducit eum ad peccatum: secundum
Tho. secunda secunda. q. 69. a. 2. ad
primum. quāvis huic peccato lex ciui-
lis remedium non apponat.

¹³ Accusator licet se defendere,
non calumniosē, sed vel veritatē quam
non tenetur propalare, occultando
per aliquem convenientem modum,
vel non respondendo, ad quæ non te-
netur respondere: non tamen licet ei
falsitatem dicere, vel veritatem occul-
tare, quam cōfiteri tenetur, neque do-
lum, vel fraudem adhibere, quia do-
lus, & fraus vim mendacij habent: &
hoc est calumniosē se defendere. Th.
secunda secunda. q. 69. a. 2.

¹⁴ Accusator licet declinare iudi-
cium per appellationē, quādo iniuste
aggravatur a iudice, sicut Paulus ad
Cæsarem appellavit. Act. 25. non au-
tem causa moræ afferenda, ne contra
eum iusta sententia proferatur. hoc
enim est caluniosē se defendere, quod
non licet, quia iniuriam iudici facit,
officium eius impediendo, & aduer-
sario, cuius iustitiam quātum potest
perturbat: secundum Tho. ibi supra.
a. 3. & 2. q. 6. c. omnino.

¹⁵ Condemnator ad mortē iustē
non licet se defendere, quia ex parte sui
bellum esset iniustum, siq; peccaret.
Potest tamē fugere sine peccato: quia
nullus ita damnatur: ut sibi mortem
inferat, sed ut patiatur, ideo non tene-
tur id facere, vnde mors sequatur,
quod faceret, si ibi maneret. Et licet
custodes fugiendo ponantur in pericu-
lo

lo, tamen hoc non intendit fugiens. Et quia dat operam rei licitæ, malum quod custodibus inferitur, ei non imputatur: secundum Tho. ibi. ar. vlt. & Caie. secunda secundæ, supra.

¹⁶ S i verò detineretur in carcere præter pœnam sanguinis, vt propter debita, vel alterius offensam, vel quia est damnatus ad carcerem in pœnam ad tempus, vel aliter, non potest sine peccato fugere, quia alteri iniuriam faceret, & teneretur facere pœnitentiam Tho. vbi supra, & Caie. ar. in gl. ca. inter cetera. 22. q. 4. infra, Carcer. §. 3.

¹⁷ A n incarceratus ad mortem, possit frangere carcerem, infra, Carcer. §. 3.

¹⁸ C O N D E M N A T O iniuste, licet resistere, & seueri, quia tale iudiciũ simile est violentiæ latronũ, quibus licet resisti potest, ita & malis principibus in tali casu, & fringere: nisi forte propter sc̃dalum vitandum, cum ex hoc aliqua grauis turbatio timeretur: quia non quilibet sui defensio est licita, sed tantũ illa, quæ cum debito moderamine exercetur, ex S. Tho. vbi supra, a. vltimo.

¹⁹ R E L I G I O S I tamẽ incarcerati ex quacunque causa fugere non possunt extra sua claustra, quoniã voto supposito fuerunt se prælatis suis, Caie. secunda secundæ. q. 69. supra.

²⁰ Q u i iurauit redire ad carcerem, nisi carcer sit iniurius, tenetur redire: secundum Pan. in c. si verò de iur. iur. etiam si subit mortis periculum. infra, Iuramentum. §. 13. vide latius.

²¹ C O N D E M N A T V S carceri, vt fame moriatur, potest si sibi ministretur ab aliquo comedere sine peccato, quia nõ sumere, esset seipsum occidere: non tamen tenetur comedere, si non vult sed potest patienter ferre, vt quidam dicunt. Caie. secunda secundæ. q. 69. a. vlt. ad 8. dubiũ. d. quod tenetur comedere, & alij a custodibus cibum ministrantes non peccant, quãuis etiam in hac extrema necessitate nõ teneantur cibum ministrare, quia secundum iustitiæ ordinem in illa constituitur,

Prima opinio videtur magis consona, quia legimus sanctos condemnatos ad mortem posse fugere, & non fugisse, sed patienter tolerasse. Ita & quilibet damnatus iuste, potest patienter mori, nec seipsum interficere, sed a iustitia. Sed opinio Caie. est verior, & conformior dictis S. Tho. ibi, si recte consideretur, infra, Carcer. §. 4.

²² A C C V S A T V S negans veritatem quæ ab eo secundum formã iuris exigitur, peccat mortaliter, quia contra iustitiæ debitũ est, vt quis nõ obediatur suo superiori, & ideo si negat, vel occultat veritatem, quam fateri tenetur, mortaliter peccat. Si verò iudex non exigit secundum formam iuris, vel exigit de his, de quibus non potest, prudenter subterfugere, vel per appellationem, vel alio modo, ad eius intentionem non respondendo, nunquam tamen mentiri debet, quia omne mendacium peccatum est, ex Thom. secunda secundæ. q. 69. a. 1.

²³ S i prælatus extra iudicium præcipiat alicui vt reuelet peccatũ alterius, quod non est publicandũ, peccat, nec ille tenetur suum, vel alterius peccatum prodere. Si autem in iudicio, ordine iuris exigente, non peccat iudex præcipiendo, quia ipse non exigit, sed accusans, cui iudex ius reddere tenetur, & tunc quis tenetur profiteri peccatum proprium vel alterius, ad præceptum iudicis, vel appellate, si contra ordinẽ iuris ei præcipiatur. Tho. 4. sentent. d. 19. q. 2. a. 3. quol. 5. ad 5.

²⁴ S i peccatũ sit omnino occultum, non debet in iudicio confiteri, nec debet exigi iuramentum de veritate dicenda, super eo, quia occulta soli diuino iudicio referuntur, sed quando de peccato præcessit infamia, vel aliqua signa, quæ vehementem suspicionem facere possunt, vel quando est semiplenè probatum, quod, facere potest vnus testis omni exceptione maior, tunc debet exigi iuramentum de veritate dicenda, & reus tenetur veritatem confiteri. Thom. quol. 5. a. 16.

25 QVANDO p[re]latus p[re]cipit ut sibi manifestetur quod quis sciuerit corrigendum, intelligendum est hoc p[re]ceptum, salvo ordine fraternę correctionis, siue sit p[re]ceptum generale ad omnes, siue speciale, ad aliquem: quod si p[re]latus contra hunc ordinem p[re]ciperet, peccaret, nec ei esset obediendum, quia contra p[re]ceptum Christi obediens peccaret. Thom. 2.2.q.33. a.7.ad.5.

26 In quibuscumque casibus index secularis, vel ecclesiasticus, potest iuramentum exigere, siue in via denunciationis, siue inquisitionis, siue accusationis. Tho. ver. q.32.2.ad.13.

27 QVANDO crimen non est occultum, super occultis circumstantiis illius, potest testis interrogari, secundum Pan. c. qualiter, & quando. cl. 1. de accus. circa finem. sufficit enim quod crimen non sit occultum.

28 Si delictum sit notarium, ut quia videtur domus combusta, sed ignoratur quis eam combusserit, potest index sine alicuius citatione, ex officio suo, inquirere generaliter, & non contra certam personam. Et si aliqui nominatur in illa generali inquisitione, debet postea procedere, specialiter contra illos, secundum Panor. in c. bonę memorię. de appel. cl. 1. & Innoc. qui dicit hanc practicam seruare totum mundum. An autem ille, qui scit, teneatur reuelare hoc delictum secretum sunt opiniones. Quidam dicunt Thoenuisse in quodam capitulo generali, quod teneatur: quia quando index potest p[re]cipere, subditus tenetur obedire. Ad quod facit dictum Pet. de Pa. 4. d. 19. a. vi. in solu. ar. ubi videtur tenere quod factum publicum sit sufficiens ad inquisitionem, oppositum tenet Pan. post Innoc. & Host. in d. c. bonę memorię cl. 1. unde rationabiliter dicendum est ex supra dictis, quod quando factum est notorium, & aliqua persona est de hoc suspecta, vel infama, tenetur tam reus, quam alij propalare, vel si sunt tot testes, quod sufficienter possit hoc probari. Si vero non p[re]cessit infamia personę: nec

indicia sufficientia, nec semiplena probatio, non tenentur, & si specialiter interrogentur, debet subterfugere prudenter, vel appellando, vel dicendo, quod probent, & fiat ius, &c.

29 ERSQO p[re]cipiente, is qui scit, reuelat tale delictum, &c. ille qui nouit, primo debet correctionem facere ei, ut satisfaciat episcopos: quod si non vult, debet reuelare si potest probare, quia communiter episcopus querit tanquam iudex. Si autem non potest probare, non tenetur dicere ei tanquam iudici, potest tamen dicere secreta, ut patri, si credit quod episcopus salutem animę delinquentis querat, gl. in cap. sacerdos. de p[re]n. d. 6. q. 1. c. si omnia.

30 CONVICTVS, vel diffamatus de vno crimine & iuste inquisitus, secundum Pet. de pa. 1. d. 19. a. vi. circa finem. potest de omnibus alijs inquiri peccatis, & occultis circumstantiis, & tenetur dicere veritatem (credo tamen de illis tantum, de quibus non satisfecit) similiter socios prodere, contra quos iuste potest agi, maxime quando sunt incorrigibiles: illos autem quos p[re]nitet, accusare non debet, nisi de eis specialiter interrogetur. Hinc concordat Angel. de Aretio in suo tractatu malefic. versicul. inquisitio. §. vndecimo. Caiet. autem secunda secunda. quæst. 6.9. a. 1. & 2. oppositum tenet: dicit enim, quod inquisitio non potest fieri nisi de crimine illo, de quo aliquis est diffamatus: nec est verum id, quod quidam scripserunt, scilicet quod diffamatus de vno crimine, de alijs possit inquiri, hoc est manifeste contra c. inquisitionis: de accu. ubi dicitur. Inquisitio fieri debet solummodo super illis, de quibus clamores aliqui p[re]cesserunt, & in tantum decretalis illa exigi vult p[re]cedentem infamiam super aliquo crimine, quod si duo, vel plures iurati aliquem affirmant crimen aliquod eisdem videntibus, commisisse, de quo aliqua non laborat infamia, non est contra eum propterea inquirendum. Nec ratio quę illos mouit, scilicet quia non propter occultationem

tionem peccati, sed propter occultationem peccatoris prohibetur homo de occultis iudicare: concludit intentum eorum, quoniam falsum est, quod iudicium de occultis sit prohibitum, non propter occultationem peccati: imò quoniam peccatum est occultum, ideo exemptum est ab inquisitione humana, & iudicio humano, quoniam omnia humana iudicia ad publicam potestatem scientiamque spectant. Caueant ergo superiores, & subditorum suorum conscientiam praelati illorum religiosorum, qui diffamato de vno precipiunt inquirendo de alijs, de quibus non est diffamatus. Peccant enim precipiendo, & illi respondere non tenentur. Nec excusantur praelati dicentes, quod aliquando alijs de tali crimine fuit aliqua suspicio: oportet enim infamiam, seu clamorofam insinuationem precedere, & non simplicem suspensionem.

31 AN FRATRES PRÆDICATORES POSSINT APPELLARE? Respondeo, quod sic dicitur in eorum constitutionibus, in cap. de capitulo generali. Declaramus, quod licet appellatio sit de iure naturali, unusquisque potest iuri suo resistere, & eo ipso, quod quis obedientiam sponte proficitur secundum constitutiones nostras, secundum quas non licet appellare. Ex hoc etiam renuntiat iuri sibi à natura competenti de appellatione, sicut & iuri possidendi aliquid, ut proprium, & iuri ducendi uxorem, quibus natura omnes liberos fecit. Unde in e. apud Carcasonam. 1. 3. 12. celebrato sic dicitur. Volumus, & ordinamus, quod quicumque frater repertus fuerit iudicio eius, ad quem spectat, sine causa rationabili à quocunque superiori suo appellasse, carcerari custodiæ mancipetur, denuntiante fratribus universis, quod de iure communi, & ex privilegio ordinis speciali, nulli fratrum licitum est à correctione, vel ab officiorum amotione appellare, sicut fuit declaratum Cennanis, 1491. infra, appellatio. §. 16.

ADIVRATIO.

ADIVRATIO secundum Arch. Flor. 2. parte. tit. 10. c. 8. est indu-

ctio alicuius personæ, vel creature, ad aliquid faciendum, vel non faciendum, ex inuocatione rei sacræ: & si fiat cum debitis circumstantijs, est actus laticæ, sicut iuramentum, secundum Thom. secunda secunda. q. 90. a. 1.

2 ADIVRARE superiorem non quasi rogando, sed quasi cogendo, prout Cayphas Christum adiuravit, est peccatum mortale: secus si adiurat inferiorem, vel superiorem, non intendens aliquam necessitatem ei ex hoc imponere, sed tantum reverentiam rei sacræ, secundum Tho. ibi supra.

3 ADIVRARE dæmones per modum deprecationis, vel inductionis ob reverentiam rei sacræ, non licet, quia talis modus ad benevolentiam, vel amicitiam quandam videtur pertinere quam cum dæmonibus habere non licet. Adiurare vero eos per modum compulsionis licet quandoque, videlicet, ut nobis non noceant, vel alijs, repellendo eos ut inimicos: quandoque non licet, ut ad sciendum aliquid ab eis, vel obtinendum aliquid, ut sanitatem, vel huiusmodi, quamvis dum expellitur dæmon, possit adiurari de veritate dicenda, & inquiri aliquid, quod occurrat, ad aliorum utilitatem, vel ut cognoscatur si verum est dæmon, cum hæc ad eius amicitiam non pertineat. ex Sancto Thoma ubi supra, & secunda secunda, quaestio. 93. a.

4 EX INSTINCTU tamen spiritus sancti aliqui præceperunt dæmoni aliquid servitium, ut Sanctus Iacobus, qui Hermodenem per dæmones fecit ad se adduci, non tamen ut dæmonis amicitiam haberet.

5 ADIVRARE creaturas irrationales non licet secundum se, quia vanum est, sed in ordine ad Deum, à quo mouentur, licet, vel per modum deprecationis ad Deum directæ, quod pertinet ad eos qui miracula faciunt divina inuocatione, vel per modum compulsionis, quæ refertur ad dæmonem, qui in nocumentum hominum irrationabilibus utitur. & hoc modo utitur ecclesia in exorcismis, per quos dæmonum potestas ab irrationabilibus

b s bus